ТРАВЕНЬ–ЛИПЕНЬ 2026

ЗВІТ ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ДІТЕЙ «БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР» НА БАЗІ ДИТЯЧОГО ЦЕНТРУ РОЗВИТКУ ПОВНОГО ДНЯ «УНІК КІДС» У МІСТІ БУЧІ

Цей проєкт реалізується за підтримки Фонду «Restart» у співпраці з українською громадською організацією «Words Help» та Центром психічного здоров'я НаУКМА.

ДИСКЛЕЙМЕР

Впровадження програми «Безпечний простір» було здійснено за ініціативи та підтримки Благодійної організації «РЕСТАРТ ФУНДЕЙШН» у партнерстві з Громадською організацією «Слова допомагають» та Центром психічного здоров'я НаУКМА.

Цей документ підготовлено для партнерів, донорів і команди програми «Безпечний простір» із метою чесно і прозоро показати, як відбувалася реалізація проєкту в дитячому центрі «УНІК КІДС» (м. Буча) упродовж травня–липня 2026 року. Звіт узагальнює спостереження ментора-психолога, супервізійні висновки, а також зворотний зв'язок від дітей, батьків, вихователів, адміністрації садочка та стажерів.

З метою дотримання вимог конфіденційності повні імена дітей замінені на ініціали, діагнози та деталі, що дозволяють ідентифікувати конкретну дитину, у звіті не наводяться.

Документ охоплює досвід усіх сторін, залучених до програми: батьків, вихователів, адміністрації закладу та спеціалістів, які безпосередньо впроваджували заняття. Вони розповідають про те, як участь у програмі вплинула на дітей — допомогла краще розуміти й виражати емоції, зменшила рівень тривоги, навчила регулювати складні почуття, зокрема, справлятися з агресією. Водночас у звіті показано виклики та складнощі підтримки дорослих — батьків і педагогів. Команда Безпечного простору стикнулася з певними обмеженнями, уже звичними для неї. Низький рівень обізнаності батьків і вихователів щодо вікових особливостей дитячого розвитку, дитячих реакцій на стрес, виснаження як у батьків, так і в дорослих, а також щодо елементів авторитарного стилю виховання як у родинах, так і в закладі.

Також звіт торкається теми професійного зростання стажерів, які брали участь у реалізації програми: вони мали змогу пройти практичне навчання, здобути нові інструменти для роботи з дітьми в умовах стресу та травматизації.

Звіт підготовлено командою проєкту: **Оксаною Залеською** (супервізоркою), **Аллою Янсонс** (генеральною директоркою БО «РЕСТАРТ ФУНДЕЙШН»), **Оксаною Туник** (менторкою проєкту).

ЗМІСТ

Дисклеймер 2

1. Вступне слово 4

2. Інформація про програму 6

3. Підготовчий етап 8

4. Впровадження програми: групова робота з дітьми 9

5. Робота з вихователями 12

5.1 Відгуки вихователів 12

6. Робота з батьками 14

6.1 Відгуки батьків про програму 15

7. Взаємодія зі стажерами 16

7.1 Відгуки стажерок 17

8. Відгук директорки садочка Юлії Ярчевської 18

9. Загальний висновок 19

10. Рекомендації 19

1. ВСТУПНЕ СЛОВО

Буча — місто, назва якого назавжди закарбувалася в хроніках російської військової агресії проти України та стала одним із найтрагічніших символів масштабних руйнувань та гуманітарної катастрофи. Діти, з якими працювала команда програми «Безпечний простір», зростають у громаді, яка пережила окупацію 2022 року, під час якої в місті загинула 381 людина[1]. Більше 30 людей досі залишаються в полоні на території росії. Однак, попри пережитий досвід окупації 2022 року та щоденні повітряні тривоги, Буча продовжує жити, розвиватися та дбати про майбутнє своїх дітей.

У частини родин батьки зараз на фронті; частина дітей народилася вже під час війни й не знає іншого дитинства.

Сам садочок після деокупації змушений був повністю реконструювати архітектуру будівлі, аби в уже існуючому приміщенні садочка побудувати й облаштувати глибоке укриття, де можна було б ховати дітей під час обстрілів. Ця постійна фонова напруга позначається на дитячій поведінці: підвищена агресія, труднощі із саморегуляцією, гіперактивність, висока тривожність — усе це супроводжувало роботу з дітьми від першого до останнього заняття. Період реалізації проєкту також припав на посилені атаки росії реактивними шахедами, які запускали й по 500 за ніч, і звук яких не залишає жодного шансу дітям на спокійний сон.

Буча після деокупації[2].

[1] https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c3w13v8z6z1o

[2] https://suspilne.media/kyiv/363270-ii-foto-obletili-usi-media-u-kova-pokazali-ak-vidbudovuut-vulicu-v-buci/

Один із найпотужніших моментів програми стався на занятті про злість, коли один із хлопчиків намалював паркан, забризканий кров'ю, і підписав його власним ім'ям. Це не поодинокий приклад. Для дітей Бучі війна — це не сюжет із новин, не сторінка підручника чи хроніка минулого. Війна стала чужорідною частиною їхнього внутрішнього ландшафту — досвідом, який увійшов у їхнє життя не з власної волі. Із цим нав'язаним досвідом вони змушені жити щодня, навіть коли граються, сміються чи вередують. Саме тому програма «Безпечний простір» — це не просто психоедукаційні підтримуючі заняття, а відповідь на базову потребу дитини в стабільності, контейнуванні емоцій і безпечному дорослому поруч, коли зовнішній світ уже одного разу забрав цю стабільність.

Евакуація. Джерело — © Associated Press

**Евакуація Ірпінь-Буча, джерело: Kuva: Aris Messinis / AFP / Lehtikuva*

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОГРАМУ

Програма «Безпечний простір», розроблена Центром психічного здоров'я НаУКМА, — це комплексна психосоціальна ініціатива, спрямована на підвищення стресостійкості дітей, підтримку їхнього емоційного здоров'я та розвиток навичок саморегуляції в умовах війни. У період із **травня 2026 року** по **липень 2026 року** включно програма була реалізована на базі дитячого центру «УНІК КІДС» у Бучі Благодійною Організацією «РЕСТАРТ ФУНДЕЙШН» та ГО «Слова допомагають».

Директорка і вихователі закладу були вмотивовані та висловили готовність до співпраці. Ідея впровадження програми «Безпечний простір» у Центрі «УНІК КІДС» виникла не випадково, а завдяки особистому досвіду його керівниці. Так, директорка закладу була стажеркою під час реалізації програми на базі дитячого садка «МрійДій» у 2025 році, про що йдеться у звіті БО «РЕСТАРТ ФУНДЕЙШН» щодо цього закладу. Надихнувшись результатами колег, директорка поставила собі за мету перенести цей успішний досвід і створити аналогічне безпечне середовище для вихованців свого закладу. І щойно в проєкті з'явилася можливість провести програму в Бучі, ми одразу це зробили. Пані Юлія виявила готовність узяти участь у програмі як стажерка за підтримки менторки та під супроводом супервізорки, що дозволило їй вести групу самостійно від самого початку, а наприкінці стажування вона отримає сертифікацію тренера.

Особливістю програми в цьому садочку було її проведення в інтенсивному форматі — 2 рази на тиждень. На першій зустрічі та під час розлогого спостереження ментора ми окреслили основні потреби дітей і вихователів садочка. Для дітей — це була робота з тривогою, страхами та агресією, які ставали причиною складної поведінки, а для вихователів — це був високий рівень виснаження та складності в обробці емоційних реакцій дітей.

До реалізації програми було залучено команду із 5 фахівців:

- супервізорка — Оксана Залеська;
- менторка — Оксана Туник;
- 3 стажерки — Світлана Кульбабенко, Олександра Мангушева, Юлія Ярчевська.

Програма охопила учасників, зокрема:

Охоплення програми «Безпечний простір» – ЗДО «УНІК КІДС», Буча

Кількість унікальних учасників, які отримали підтримку в межах програми

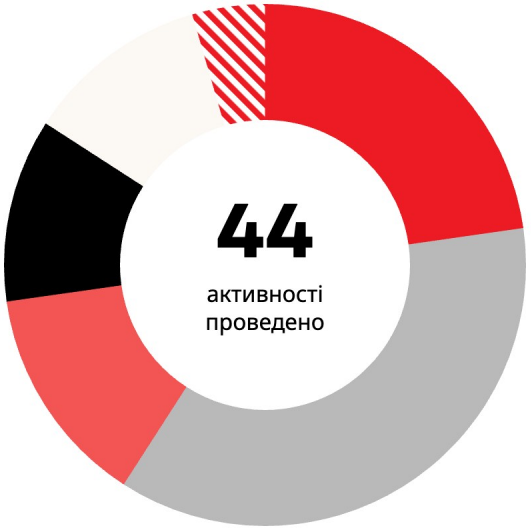
КАТЕГОРІЇ ОХОПЛЕННЯ

Діти	**21**	39,6%
Батьки	**26**	49,1%
Вихователі	**3**	5,7%
Інші стажери	**2**	3,8%
Директорка / стажерка	**1**	1,9%

Стажерів було 3: 2 окремі учасники + директорка, яка також була стажеркою. Загалом — 53 унікальні учасники.

Робота з дітьми та батьками – ЗДО «УНІК КІДС», Буча

Кількість проведених активностей у межах програми

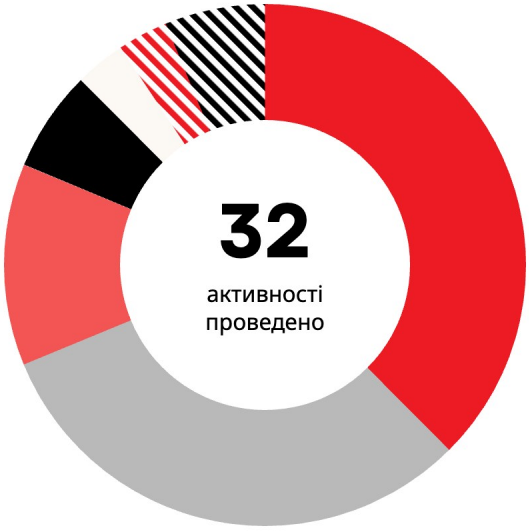
КАТЕГОРІЇ АКТИВНОСТЕЙ

Групові заняття з дітьми	**10**	22,7%
Індивідуальні зустрічі з батьками	**16**	36,4%
Спостереження	**6**	13,6%
Групові зустрічі з батьками	**5**	11,4%
Перенаправлення дітей на індивідуальну спеціалізовану допомогу	**5**	11,4%
Перенаправлення батьків на спеціалізовану психологічну допомогу	**2**	4,5%

Загалом у закладі проведено 76 активностей

Професійний супровід – ЗДО «УНІК КІДС», Буча

Кількість активностей професійного супроводу

КАТЕГОРІЇ АКТИВНОСТЕЙ

Супервізії для стажерів під час стажування	12	37,5%
Менторські обговорення	10	31,2%
Групові ресурсно-методичні зустрічі з вихователями	4	12,5%
Супервізії для менторів	2	6,2%
Супервізійні та організаційні зустрічі з адміністрацією	1	3,1%
Сертифікація стажерів як тренерів програми	1	3,1%
Сертифікація стажерів як учасників, рекомендованих до проведення програми під супервізією	2	6,2%

Загалом у закладі проведено 76 активностей

3. ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Запит на впровадження програми надійшов від керівниці УНІК КІДС 29 квітня 2026 року. Перед стартом ментор-психолог провела установчу зустріч із супервізоркою і керівницею закладу та 3 ознайомчі візити (загалом 6 годин спостережень), щоб оцінити готовність садочка до участі в програмі, а також потреби дітей і команди.

Садочок має невелику, але добре адаптовану для дітей територію з майданчиками, навісом на будь-яку погоду та обладнаним укриттям; у кожної дитини — індивідуальна пляшка води. Водночас внутрішній простір виявився доволі задушливим, що згодом увійшло до рекомендацій щодо провітрювання і питного режиму, до яких адміністрація садочка одразу прислухалася.

Команда вихователів показала високий рівень академічної фаховості, уважність до групи, толерантність до різного темпу дітей, але водночас виснаження через роботу без асистента та повні й доволі складні за психоемоційним ландшафтом групи. Водночас у ситуаціях порушення дисципліни та конфліктів вихователі частіше покладалися на звичні, але не завжди ефективні інструменти — апеляцію до батьківського невдоволення («мама засмутиться», «подзвоню татові») або звичну для дітей погрозу скасування задоволень і очікувань («тоді відміняємо випускний»), а не на пряму роботу з емоцією дитини. Це не читалося як байдужість — навпаки, вихователі виявилися дуже прив'язаними до своїх груп і діяли звичним способом радше через брак інших інструментів, ніж через небажання змінюватися. Саме цей висновок ліг в основу подальшої психоедукаційної роботи з командою.

4. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ: ГРУПОВА РОБОТА З ДІТЬМИ

Кожна з трьох груп, які налічували по 7 дітей, проходила власним ритмом і власними процесами — від настороженості й перевірки меж у перших заняттях до глибшого контакту з власними емоціями ближче до завершення циклу. Спільна логіка для всіх груп була однакова: тема за темою (радість, сум, страх, злість, спокій) діти отримували мову й інструменти для того, що раніше проживалося лише тілом і поведінкою.

ПЕРША ГРУПА

Група стартувала з обережності: одна дівчинка потребувала більше часу на формулювання думки, ніж їй зазвичай давало оточення, що спершу викликало фрустрацію в дорослих і самої дитини. Вона тримала дистанцію не лише емоційно, а й фізично й дозволила собі сісти в коло лише з 3-го заняття. До завершення цю відмінність темпу вдалося перетворити на ресурс; групі більше не потрібно було «встигати»; вона навчилася чекати одне одного. Показовим став момент, коли один із хлопчиків, який раніше не витримував і п'ять хвилин у колі, потребував пауз, відволікання, бігав кілька кіл по кімнаті, спокійно сів на руки асистентці й уперше зміг послідовно й усвідомлено розповісти про свій стан. А інший хлопчик, для якого напад гніву раніше означав практично завжди фізичну шкоду іншому, зміг не просто назвати свою злість словами, а й виразити її, не завдавши болю нікому — просто перевернувши стільці. Одна дитина, хлопчик, на початку програми комунікував лише через вихователя, на останніх заняттях свідомо сідав від неї на великій відстані, самостійно говорив за себе, дозволяв собі проявити радість та інтерес у групі, хоча раніше дозволяв проявити лише агресію. Він дуже творчо виражав усі емоції і осмислено підходив до кожної активності, і якщо ми починали від малюнків закинутих будинків, парканів у крові, то закінчували захопливими розповідями про прогулянки під дощем, які він обожнює з мамою.

ДРУГА ГРУПА

Найгучніша й найенергійніша група (більшість — дуже темпераментні хлопці): крики, суперечки, бійки, укуси. Водночас ця група була найбільш вдячна за прості тілесні інструменти регуляції. Символічним став момент роботи зі слаймами під час заняття про спокій: група, у якій до того жодного разу не було тиші, на десять хвилин просто завмерла та зосереджено гралася із матеріалом. У цій же групі дівчинка з неопрацьованою втратою, яка спершу говорила про померлих близьких так, ніби вони живі, поступово почала розрізняти, коли говорить про сьогодення, а коли — про втрату, інтегрувати сум і ділитися з групою відчуттями щодо цього. Крім того, один хлопчик, з дуже високою тривогою і низькою самоцінністю, який називав себе протягом групи «тупеньким», «какашкою», після 7-го заняття — танцював соло брейк-данс перед групою та на завершальному занятті сміливо, впевнено, піднявшись на стільчик, аби бути більш помітним, розказував мамі про свої чесноти.

Також був надзвичайний момент під час заняття про сум, коли діти будували халабуду, так само, як зі слаймом — усі бійки, конкуренція і протести притихли. У затишній атмосфері діти поділилися важливими та інтимними для себе моментами, разом розділили цей простір. «Всередині «халабуди» був настільки душевний, неймовірно щемкий і «тихий» простір, коли діти ділилися своїми сумними історіями, що хотілося зупинити час», — відзначила стажерка Олександра, яка вела групу.

ТРЕТЯ ГРУПА

Це була найскладніша за композицією і динамікою група: висока тривожність, кілька дітей із потребою в постійному контролі ситуації та одна дитина, з дуже складною, подекуди небезпечною поведінкою (порушення правил, фізична агресія до однолітків і дорослих, аутоагресія, самоушкоджуюча поведінка). Одна дитина, у зв'язку з цим, потребувала окремого супроводу. З 5-го заняття ми ввели для неї персональний тьюторський супровід і систему уваги на випередження, до того, як напруга переростала у вибух. Результат виявився помітним: до завершення програми поведінка дитини в садочку суттєво стабілізувалася, дівчинка дозволила собі контактувати зі складними емоціями, навчилася витримувати позитивну увагу, а інша дівчинка, яка довго наслідувала цю дитину, змогла «відділитися» і стала помітно вільнішою, автономнішою і активнішою. Батьки цієї дитини були дуже активні на заняттях для батьків, усвідомили всю серйозність проблеми та свою роль у формуванні складної поведінки дитини й погодилися на індивідуальну роботу в Центрі психічного здоров'я НаУКМА, що дає надію на поглиблення сталого ефекту та зменшення страждань дитини.

Враження стажерки, яка вела групу про роботу й динаміку процесу: «У міру заглиблення в процес взаємодії з дітьми, відчувалося заглиблення у власні дитячі процеси, які до цього моменту відчувалися буквально як страх перед дітьми... Моя недовіра і страхи на початку поступово почали переростати у відкритість до нового і прийняття, і це тільки початок».

Наприкінці програми було виявлено декілька дітей, які потребують індивідуального спеціалізованого супроводу. У межах індивідуального зворотного зв’язку 5 родинам було рекомендовано перенаправлення на безоплатну індивідуальну допомогу до Центрів психічного здоров’я НаУКМА. Щонайменше одна дитина демонструвала стійкі патерни, що вказують на порушення прив’язаності та потребу в оцінці дитячого психіатра й системній роботі з родиною. В іншому випадку — була рекомендація і мамі, і дитині працювати з тривожністю; були виявлені порушення сну, підвищена агресія в стосунках. Також одній дитині була рекомендована індивідуальна робота з метою підтримки психоемоційного розвитку, оскільки вона відчутно відставала від одногрупників.

5. РОБОТА З ВИХОВАТЕЛЯМИ

Паралельно з дитячими групами відбулися чотири психоедукаційні ресурсні зустрічі з вихователями та директоркою закладу.

Перша зустріч була присвячена професійному вигоранню — команда розібрала його причини й симптоми, спробувала практики опори на «внутрішнього захисника» замість самокритики та визначила власні «енергожери».

Друга зустріч була присвячена інструментам відновлення ресурсу, що є просто життєво необхідними для вихователів, які працюють по 8 годин із дітьми дошкільного віку в умовах постійних повітряних тривог.

Третя і четверта зустрічі перевели фокус на роботу з дитячою складною поведінкою: від розуміння її причин, симптомів і потреб, які за нею ховаються, до конкретного алгоритму менеджменту такої поведінки та навичок контейнування і валідації емоцій дітей. Результат роботи був помітний уже в процесі реалізації програми — одна з вихователів, яка на старті програми була схильна надмірно контролювати простір групи, до середини циклу — після м'якого й короткого нагадування перед заняттям про свою роль — стала менше втручатися в дитячі відповіді, прояви творчості та відпускати контроль. Інша вихователька згадала про давнє хобі й посилила власну терапію, що дуже позитивно відобразилося на її емоційному стані. Також вихователі стали помітно впевненіше і спокійніше поводитися з дітьми зі складною поведінкою, оскільки краще розуміли її природу.

5.1 ВІДГУКИ ВИХОВАТЕЛІВ

За результатами опитування, вихователі одностайно відзначають позитивний вплив програми: діти стали відкритішими, краще розрізняють і називають свої емоції, загальний емоційний фон групи покращився. Стосунки вихователів із дітьми також зміцнилися — зросло бажання проводити час разом, кількість конфліктів не збільшилася. Серед здобутків дітей вихователі особливо відзначають зростання відкритості та навичок саморегуляції. Усі вихователі, чиї групи були залучені до програми, готові до її повторного впровадження та називають цей досвід цікавим, корисним і пізнавальним.

ВІДКРИТИЙ ВІДГУК ВИХОВАТЕЛЬКИ НАТАЛІЇ ЮРІЇВНИ

Хочу щиро подякувати за роботу команди безпечного простору 💛

Це було все дуже цікавим, змістовним і, найголовніше, корисним. Багато інформації вдалося не просто почути, а й переосмислити та побачити деякі речі зовсім під іншим кутом.

Особливо сподобалася тепла атмосфера, комфортне спілкування та практичні вправи, які допомагали краще зрозуміти себе, та дітей свої та дитячі емоції та реакції.

Після роботи з безпечним простором залишилося багато позитивних думок і бажання працювати над собою далі. Дякую за професійність, підтримку та можливість дізнатися більше про себе та дітей 🌿

ВІДКРИТИЙ ВІДГУК ВИХОВАТЕЛЬКИ СВІТЛАНИ САХНЕНКО:

«Після відкритого (безпечного) простору вихованець Саша почав казати, що він відчуває. Почав бути більш відкритим і відстоювати свої кордони (не завжди зручно, хахаха). Мені дуже сподобалося, що були заняття для батьків і навіть заняття разом із дітьми. Браслетик, який ми зробили, Саша досі бере із собою як талісман і спогад про гарні емоції).»

6. РОБОТА З БАТЬКАМИ

У межах реалізації програми відбулися також три зустрічі з батьками — вступна презентація проєкту, ресурсний практикум і завершальна спільна зустріч із дітьми.

На старті частина батьків була тривожною щодо самої ідеї програми. Ситуацію суттєво змінило знайомство з висновками Данідінського лонгітюдного дослідження: саме здатність дитини регулювати емоції та відновлюватися після стресу — а не оцінки чи слухняність — є ключовим предиктором її подальшого благополуччя. Це стало для багатьох батьків несподіваним і мотивуючим аргументом.

На другій зустрічі, під час вправи на впізнавання емоцій, з'ясувалося, що більшість батьків орієнтується лише на 2–3 базові емоції — і це відкриття виявилося таким же цінним для дорослих, як програма для дітей: воно показало, скільки власних непроявлених потреб (у прийнятті, приналежності, визнанні) носять із собою самі батьки. Зустріч завершилася сльозами, відкритими розповідями про власний біль і тривоги та готовністю продовжувати практики вдома.

Фінальна зустріч об'єднала дітей і батьків у спільній грі. Більшість пар «розтанула» в контакті один з одним — теплі, ресурсні, довірливі моменти переважали. Водночас були і складніші епізоди: одна з мам відреагувала на побутову дрібницю (розлитий компот) серією знецінювальних зауважень, не пов'язаних із ситуацією; інша мама трималася холодно й дистанційно упродовж усієї зустрічі. Ці спостереження лягли в основу рекомендацій щодо індивідуального супроводу конкретних родин.

6.1 ВІДГУКИ БАТЬКІВ ПРО ПРОГРАМУ

Мама І.: «Психологи тонко помітили особливості психіки сина (зокрема, питання щодо самооцінки) і знайшли правильний підхід. Також величезним плюсом була паралельна робота з батьками (лекції та індивідуальні зустрічі). Хочу щиро подякувати нашому садочку «УНІК КІДС» та команді психологів за неймовірну ініціативу «Безпечний простір». Розвиток емоційного інтелекту в дітей — це сфера, якій часто не приділяють достатньо уваги, хоча вона є базою для формування особистості».

Мама Д.: «Заняття дуже цікаві були, як для діток так і для батьків, вони з усіх боків допомагають діткам урівноважити свій стан і зрозуміти свої емоції».

Мама М.: «Мені здається, що вона стала трохи краще регулювати якісь негативні емоції, легше. Почала прямо казати — мені це не подобається, не роби так. Раніше такого не було».

Мама І.: «Дитина відвідувала заняття з великим задоволенням та інтересом, жодного спротиву чи небажання йти на зустрічі не було. Оскільки все проходило в ігровій та комфортній формі, син сприймав це як цікаву й позитивну пригоду. Щоразу чекав на нові заняття з хорошим настроєм».

ВІДКРИТИЙ ВІДГУК НАТАЛІЇ ПРИСЯЖНЮК, МАМИ ДАНІ:

«Від програми «Безпечний простір» і в мене, як у мами, і в Дані залишились лише позитивні враження і емоції. Атмосфера була надзвичайно теплою і комфортною. Психологи проєкту — то окрема любов ❤️. Дякую за таку чудову й корисну ініціативу, як для дітей, так і для батьків!»

На фото мама разом із Данею на спільному занятті.

ВІДКРИТИЙ ВІДГУК КАТЕРИНИ ЧЕРКАС, МАМИ ДМИТРА:

Щиро дякуємо за програму «Безпечний простір» та чудову роботу психологів із дітьми й батьками.

Заняття були цікавими, корисними та допомогли дітям краще розуміти себе й інших, свої почуття та навчатися їх безпечно проявляти. Зустрічі для батьків також були дуже цінними — ми отримали багато практичних порад, підтримки та переглянути свої погляди на деякі ситуації і краще зрозуміти емоції дітей.

Дякуємо за вашу турботу, професіоналізм і небайдужість. Такі проєкти справді ДУЖЕ важливі, адже вони допомагають дітям рости впевненими, щасливими та почуватися в безпеці. ДЯКУЄМО!!!

7. ВЗАЄМОДІЯ ЗІ СТАЖЕРАМИ

Троє стажерок: Олександра Мангушева, Юлія Ярчевська, Світлана Кульбабенко — пройшли шлях від ролі стороннього спостерігача, асистента до практичного самостійного ведення заняття в заключній фазі реалізації програми. Перехід ролей відбувався поступово й узгоджено на щотижневих менторських обговореннях і супервізіях із супервізоркою. Цей процес не був лінійним. Одна зі стажерок описала, як під час перших занять відчувала незрозумілу для себе тривогу й навіть страх перед конкретною дитиною, і лише в супервізії змогла розпізнати, що це відгук на власний дитячий досвід, а не реакція на реальну загрозу. До завершення програми той самий страх трансформувався в спокійну впевненість під час визначення меж із цією дитиною. Для іншої стажерки найбільшим викликом стала роль персонального тьютора дитини зі складною поведінкою та витримування власної неідеальності в дуже енергійній групі, яка не давала реалізувати задумане саме так, як планувалося. Попри складність, саме цей досвід дав найбільший зріст і впевненість у подальшій роботі. Супервізія та менторські обговорення стали гарною опорою і безпечним простором, де стажерки могли назвати втому, розгубленість, провину чи роздратування, не боячись оцінки, й отримати або пряму рекомендацію, або підтримку в тому, щоб самостійно дійти до розуміння процесу.

7.1 ВІДГУКИ СТАЖЕРОК

Світлана Кульбабенко: «Відчуваю вдячність учасникам проєкту «Безпечний простір» за кожну мить і взаємодію. Даний проєкт зумовив позитивну динаміку як у більшості діток, так і в мені: з'явилося відчуття сили, тепла й ресурсності. Щиро хочеться, аби проєкт набув такого масштабу, щоб усі діти мали доступ до цих знань».

Олександра Мангушева: «Загалом, проєкт «Безпечний простір» став для мене чудовою можливістю спробувати себе як психолога в груповій роботі з дітьми, окреслив перспективи особистісного професійного зростання, подарував неймовірно щирі і яскраві емоції. Я дуже вдячна проєкту та можливості взяти в ньому участь. Спочатку була деякою мірою налякана й навіть розгублена яскравістю групи, але потім зрозуміла, що в такій атмосфері навчання проходить найкраще і відбувається моє гартування як спеціаліста».

8. ВІДГУК ДИРЕКТОРКИ САДОЧКА ЮЛІЇ ЯРЧЕВСЬКОЇ:

«Зрозуміла, наскільки правильним було рішення проводити програму в нашому садочку. Оксана — ментор від Бога, тонко відчуває настрій оточуючих, вчасно реагує, вміє вчити безболісно, професійно. Ми отримали дуже корисну інформацію і практику, у грошовому еквіваленті це безцінно. Дісталося всім і батькам, і дітям, і вихователям, і мені особисто. Тепер весь цей об'єм треба перетравити й виплеснути в корисну енергію — собі, дітям, батькам і вихователям. Весь проєкт 10 з 10; витримані таймінг, зміст, навчання дітей, навчання стажерів. Я вдячна за цей безцінний досвід, а головне, за цю змістовну роботу, яка охопила так багато й так багато посіяла в ґрунт. Після закінчення проєкту я відчула трохи суму й полегшення, що він завершився і все вдалося. Насправді, це був не кінець — це був початок чогось нового, свідомого, бажаного руху до нових знань. Дякую безмежно».

9. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

За півтора місяця програма «Безпечний простір» пройшла шлях від настороженого знайомства до глибокої, довірливої роботи в усіх трьох дитячих групах, з батьками, вихователями та командою стажерок. Діти отримали підтримку та безпечні способи вираження і опрацювання емоцій, батьки — опору та нові інструменти, які дозволяють бачити за небажаною поведінкою приховану потребу дитини, а також дізналися більше про те, як влаштована психіка дитини, що допомагає її підтримати, а що — ні. Вихователі дізналися про природу професійного вигорання, способи підтримання власного ресурсу та алгоритми поведінки й спостереження за дітьми зі складною поведінкою, а також навчилися здорових способів реагування на конфлікти та порушення дисципліни. Стажерки отримали досвід витримувати групову динаміку, конструктивний хаос, властивий дітям, та власні емоційні реакції під надійним супервізійним супроводом.

Найважливіший системний висновок: у громаді, що продовжує жити поруч із наслідками війни, дитяча «складна поведінка» майже завжди виявляється мовою тіла там, де ще немає слів. Програма показала, що навіть за обмежений час можна суттєво змінити цю динаміку, зростити стійкість дітей та знизити тривожність, якщо працювати одночасно з дитиною, і її дорослими поруч (батьки та вихователі), а також із системою підтримки навколо обох.

10. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Провести програму «Безпечний простір» повторно в УНІК КІДС у наступному навчальному циклі, з урахуванням здобутого досвіду.

2. Створити постійний «куточок відновлення балансу» в групах: пісок або камінчики, вода, свічка, іграшки-антистрес, пластилін.

3. Продовжити психоедукаційну роботу з вихователями, аби навчити їх екологічних і ефективних способів управління складною поведінкою.

4. Для дітей із високою потребою в індивідуальній увазі — впроваджувати персональний тьюторський супровід на ранньому етапі, а не як реакцію на кризу або як планування ексклюзивного часу з вихователем.

5. Продовжувати підтримку сімей і після завершення програми: короткі контрольні зустрічі з батьками через 2–3 місяці допоможуть закріпити ці зміни.